

عاشوواره‌که‌ی سهدر له تاران

06-10-2019

نووسه‌ره‌کان

زریان روژه‌ه‌لاتی

کورتە : دەرکەوتنی موقتەدا سەدر لە نیوان رێبەری ئێران و قاسم سلیمانی فەرماندەیی سوپای قودس لە عاشوورای ئەمسالدا لە تاران، رووداویکی گەرمبوو کە دەشتی کاریگەری لە سەر سیاسەتی ناوخۆی عێراق هەبێت.

دەرکه‌وتنی موقتەدا سەدر لەنێوان رێبەری ئێران و قاسم سلیمانی فەرماندەیی سوپای قودس لە عاشوورای ئەمسالدا لە تاران، رووداویکی گرنڤوو کە دەشتی کاریگەری لەسەر سیاسەتی ناوڤۆی عێراق هەبێت.

سەدر لەکاتیکیدا لە تاران دەرکەوت کە ناکۆکییە ناوڤۆییەکانی شیعەیی عێراق بە گۆر و تینەو بەردەوامن و مشتومڕەکانیش لەسەر کابینەکی عەدەل عەبدولمەهدی درێژەیان هەیه. بێجگە لەو، پەلکێشکردنی عێراقیش بۆ مەملەتێکی ناوچەیی و نێودەوڵەتی، بوووەتە بابەتێک کە حاشای لێناکرێت.

چۆن لە دەرکەوتنەکی سەدر لە تاران تێبگەین؟ لەوێش گرنڤو، ئەمە دەتوانێ چ کاریگەرییەکی لەسەر سیاسەتی ناوڤۆیی عێراق دابنێت؟

بۆچی سەدر لە تاران دەرکەوت؟

لایەنگرانی سەدر پێیانباشە سەردانەکی ئەو بۆ تاران بە بابەتێکی ناسیاسی هەژمار بکەن و زیاتر بەرگێکی ئایینی و شەخسی بە ئالایدا بدروون. تەنانت هەندێکیان بۆلاوکردنەوێ وێنەی دانیشتنەکی موقتەدا سەدر لەنێوان خەمەیی و سلیمانی، بە بابەتێکی سیاسەتی ناوڤۆیی ئێران هەژمار دەکەن. بەلام، پێدەچن بۆ ئەو کەسانەی کە بەدواداچوونی سیاسەتی عێراق و ناوچەکە دەکەن، ئەستەمبەن باوەڕ بەم پاساوە بکەن. چونکە لە عاشووراکانی رابردوودا، سەدر دیمەتێکی وای پێشاننەداوە و دەمێکیشە پەیوەندی لەگەڵ بەرپرسیانی ئێراندا سارد و سەر.

بۆچوونیکی دیکەش باس لەووەدەکات کە لەوانەیە موقتەدا سەدر بۆ ریککەوتن لەگەڵ ئێرانییەکان سەبارەت بە تێپەرکردنی عەدەل عەبدولمەهدی سەردانی تاران کردبێت. بەلام ئەمەش ناچێتە عەقڵەو. چونکە، سەرەرای گۆشار و رەخنەکان، هێشتا هیچ هەولێکی بەرچاوی سائیرۆن- سەدر بۆ لابردنی عەبدولمەهدی بەرچاوا ناکەوێت.

بەرای هەندێکی دیکەش، لەوانەیە سەدر خەریکی ناوڤۆیی ئێران و سعودیە بێت و، پێدەچن لەبەرئەووە سەردانی تاران کردبێت. راستییەکی، ئێران و سعودیە کەنالیکی بەهێزتریان لە عێراق و سەدر هەیه بۆ ئەوێ بێتوانن گەتوگۆ بکەن. ئەوان دەتوانن لەرێگەی هەندێک لە وڵاتە عەرەبییەکانی کەنداو یان تەنانت راستەوخۆ پەیام بۆ یەک بێنن ئەگەر مەیلی دانووستاندنیان هەبێت، ئەک سەدر کە ماوەیەکی لەگەڵ ئێرانییەکان لەیەکتر لالووت بوون.

بەشیوەیەکی گشتی دەرکێت چەند هۆکاریک بۆ دەرکەوتنەکی موقتەدا سەدر لە تاران دەستینیشانبکێن:

یەکەم: رۆلی ئایەتوللا کازمی حائیری و کێشەیی ناوڤۆیی شیعە لە عێراق

دوای هێرشێ فرۆکە بفرۆکەوانەکان بۆسەر بێکە و بارەگاکانی حەشیدی شەعبی، موقتەدا سەدر رایگەیاندا کە پێیوانییە ئەوێ کاری ئیسرائیل بێت و لەگەڵ بەشێک لە سەرکردەکانی حەشیدی شەعبیش سەبارەت بە ملکەچبوون بۆ بێرەرەکانی حکومەت و بابەتی دروستکردنی هێزی ئاسمانی حەشیدی شەعبی کەوتە ناکۆکییەو. هاوکات لەگەڵ ئەوانەشدا، ئایەتوللا سەید کازمی حائیری حەشینی کە بە ئەسڵ کەرەلیایی و لە حەزەزی علمیەیی قوم وانە دەلێتەو، فەتوایەکی سەبارەت بە حەرامکردنی مانەوێ هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق دەرکرد. کازمی حائیری لە فەتوایەیدا حەشیدی شەعبی بە "موقەدەس" ناوبردووه. قەسەکانی ئەم ئایەتوللائیەش بۆ سەدر گرنڤو و ناتوانی لێیان بێخەم بێت. چونکە، باوکی سەدر وەسییەتی کردووه شیعەکان پەیرەوی لەم ئایەتوللائیە بکەن! ئەگەر سەدر گۆی بەمە نەدات، دوورنێیە بەشێک لەو لایەنگرانەیی لێی بتهکێتەو کە "تەقلید"ی کازمی حائیری دەکەن. بە ئەگەری زۆر، سەدر ناتوانی بە ئەواوی واز لە گوتارەکانی پێشووی خۆی سەبارەت بە سەرەخۆیی سیاسەتی عێراق بێنیت، بەلام مەملەتێکی زیاتر لەگەڵ حەشیدی شەعبی (بەشێک لەو هێزە) و گۆینەدان بە کازمی حائیری، پوتانسییەلی دابەشکردنێکی دیکە لەنێو سەدرییەکان تێداپە کە زەحمەتە لەم ئان و ساتەدا موقتەدا سەدر ریسکیکی وا لە پێشچاوا بگرێت.

موقتەدا سەدر جەند جارىك ھۆشدارى داۋەتە ھۆكۈمەت و خاۋازبارى ئەۋە بوۋە كە بىلەن بىت و بەلەى ھەندىكدا نەيشكىننەتەۋە. دەشتى ئەمەش ئامازەبى بۇ ئەۋ نىگەرانیانەى كە سەبارەت بە پىدانى پۇستى گىرنگ بە ھەندىك لە بەرپىرسانى بەدر و داشكاندىنى سىياسەتەكان بەلەى فراكسىيۇنە رىكابەرەكەى سەدر لە ئارادان. دانوستاندن لەگەل بەرپىرسانى ئىران دەتوانى كارىگەرى لەسەر كىشەى نىۋان سەدر و لایەنەكانى پىكھىنەرى ھۆكۈمەت ھەبىت.

دوۋەم: پەيوەندى پر لە ھەلبەز و دابەزى سەدر لەگەل ئىران، بەلام بەردەوام

سەدر لە بنەمالەيەكى نىۋدارى شىعەيە كە لەرپىگەى خىزانەكەيەۋە بە خالىكى بەيەگگەيشتىنى سىياسەت و مەزھەب لە عىراق و لوېنان و ئىران ھەژمار دەكرىت. خىزمەتەى سەدرىيەكانى عىراق و لوېنان لەگەل بەكتىرى و بەيەگگەيشتىنشىيان بە مالەكانى خومەينى و خاتەمى (ئىران) لەرپىگەى ھاۋسەرگىرىيەۋە، گىرپەكى ئەۋ پەيوەندىيە سىياسى- مەزھەبىيەن. جگە لەۋە، ھەسەن نەسروللاى رىبەرى خىزبوللاى لوېنانىش تىكەلەۋىيەكى بەھىزى لەگەل بنەمالەى سەدرىيەكان ھەبوۋە و دەشتى رۇلىكىشى لە پەيوەندى ئىران و سەدردا ھەبىت.

نوۋسىنگەى تايەتەى موقتەدا سەدر، تائىستا سىفەتى "ھۆججەتولئىسلام ۋەلموسلىمىن"ى بۇ بەكاردىننىت كە لە كۆى پىنج پلە، سىيەم پلەى رۇحانىيەكانى شىعەيە. بەلام كەسانى نىك لەۋ نەيانشاردوۋەتەۋە كە بەتەماى ۋەرگىرتى پلەى ئايەتوللايە كە پىندەچى جۇرى پەيوەندىيەكانى لەگەل ھەۋزەى قوم (ئىران) و ھەۋزەى نەجەف (ئايەتوللاى عەلى سىستانى) ھۆكارىك بوۋىن كە تائىستا نەگەيشتوۋەتە ئەۋ پلەيە. موقتەدا سەدر ۋانەى (خارجى) لە قوم ۋەرگىرتوۋە كە مەرجىكى ۋەرگىرتى پلەى ئاتوللايە، بەلام تائىستا بەۋ مەرامەى نەگەيشتوۋە. سەرەپاى ئەۋەى كە سالانىك لە ئىران ماۋەتەۋە و ۋانەى دىنى خويندوۋە، بەلام لەروۋى سىياسىيەۋە لە نىۋەى دوۋەمى 2000ھەكان بەدۋاۋە سارد و سىرپ لە پەيوەندىيەكانىدا لەگەل تاران درووستبوۋ. كار گەيشتە ئەۋەى كە لايەنگرانى سەدر تەنانت لەگەل گروۋپە شىعەيەكانى نىك لە ئىرانىش لە بەكىندا و دۇرى قاسم سلىمانى فەرماندەى سوپاى قودسى ئىرانىش درووشمىيان گوتەۋە(با قاسم سلىمانى..... ھۇا صدر رابانى). سەدر زياتر لە سىياسەتەكى مەزھەبى، روۋى لە گوتارىكى ناسىۋنالىستى- دىنى كرد و لە دەرئەنجامى ئەۋەشدا پەيوەندى لەگەل سەۋدىيە و ۋلاتانى سوننە مەزھەبىشدا گەشەپىدا. ئەۋ پىشتىر رايگەياندبوۋ كە دۇرى دەستوۋەردانە لە كاروبارى ناوخۇيى عىراق، بەلام ناشىۋەيت عىراق بىتە مەيدانى دۇرئەتەكردىنى دراۋسىيەكانى كە ئامازەيەكە بۇ كىشەكانى نىۋان ئىران و ئەمىرىكا و ۋلاتانى دىكە. ھەلبەت لەگەل ئەمەشدا پەيوەندىيەكانى لەگەل ئىران نەچىراند و لە ئاستى ناوخۇيى عىراقىشدا، سەرئەنجام رازىبوۋە لەگەل ژمارەيەك لەۋ ھىزانەى كە بە نىك لە ئىران دەناسرىن، بىتە كۆلەگەيەك بۇ پىكھىنانى ھۆكۈمەت!

سىيەم: سوپرايەكانى سەدر

موقتەدا سەدر بە كەسايەتتەيەك نىۋبانگى دركردوۋە كە جارجار بىرپارى كىتوپر دەدات. لەم ماۋەيەى دوايىشدا، مەيلى بەكارھىنانى تويەتەرى زيادبوۋە و بەشنىك لە پەيامەكانى لەۋ رىگەيەۋە دەگەيىننىت. ئەمەش واىكردوۋە كە تاۋەكو ئەندازەيەك ھاۋشىۋەى سەرۋك ترەمپ بىت لە ئەمىرىكا!

موقتەدا سەدر جەند جارىك بىرپارىداۋە و دواتر بەجۇرىك لىي پەشيمانىۋەتەۋە. ۋەك ھەلۋەشاندىنەۋەى سوپاى مەھدى كە دواتر بە ناۋى (سەرايا سەلام) دايانەۋە، لەگەل بىرپارى تەركى سىياسەت كە دواتر روۋى تىكردەۋە. دەشتى ئەمەى ئىستان، بىرپارىكى دىكەى كىتوپرىن بۇ باشتركردىنى پەيوەندىيەكانى لەگەل ئىران.

ئەنجام

سەدرانەكەى موقتەدا سەدر بۇ ئىران، ئەۋىش دۋاى قۇناخىكى سارد و سىرپ لە پەيوەندىيەكانى لەگەل تاران، ناتوانى سىياسى نەبىت. پىگەى ئايىنى- سىياسى سەدر ۋابەستەى دىناى شىعەيە و لەۋەشدا لە چەند خالىكى ۋەك ۋابەستەيى خىزانى و ۋابەستەيى ئايىنى، بە ئىرانەۋە دەبەستىتەۋە. جگە لەۋە، لەروۋى سىياسىيەۋە پىگەكەى لە سىياسەتى ئىستان عىراقدا و دۇخى ھۆكۈمەتەش، تاۋەكو ئەندازەيەكى زۇر گىرپىداۋى چۇنىيەتى مامەلەى سەدرن لەگەل ئەۋ گروۋپانەى كە بە نىكى ئىران ھەژمار دەكرىن. پىچەۋانەۋەى ئەۋەى باسەكرىت، رەنگە گۆرىنى عادىل عەبدولمەھدى لەم قۇناخدا بە قازانجى سەدر نەبىت و ئەمەش تاۋەكو ئەندازەيەك ۋابەستەى ھىۋىكرندەۋەى گىرپىيە ناوخۇيەكانە كە لەۋەشدا ناتوانى رۇلى ئىران لەپىش چاۋ نەگىرت.

بە ئەگەرى زۇر، دەرەكەۋتەكەى سەدر لەنىۋان خامنەيى و سلىمانى لە تاران، بە كەمكرندەۋەى لانىكەم كورتخايەنى ناكۇكيە ناخۇيەكانى شىعە و بەتايەتەى ناكۇكيەكانى سەدر لەگەل بەشنىك لە ھەشىدى شەعبى تەرجمە دەبىتەۋە.

